Turkish Studies
International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/14, p. 529-544
DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11627
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi
Referees/Hakemler: Prof. Dr. Suat UNGAN – Doç. Dr. Ergün HAMZADAYI - Yrd. Doç. Dr. Esra EKİNCİ ÇELİKPAZU

This article was checked by iThenticate.

İLETİŞİM VE SÖZLÜ ANLATIM BECERİLERİ AÇISINDAN TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

Mehmet Celal VARIŞOĞLU[*]

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin iletişim ve sözlü anlatım beceri düzeylerini belirlemek ve her iki beceri düzeyi arasında ilişki bulunup bulunmadığını incelemektir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Katılımcılar Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde 2015-2016 öğretim yılında dördüncü sınıfta okuyan, Pedagojik Formasyon Eğitimi alan, gönüllü olarak çalışmaya katılan ve kolay ulaşılabilir örnekleme tekniğiyle seçilen, yaşları 24-27 arasında değişen 67 kız ve 45 erkek olmak üzere toplam 112 öğrenciden oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında Ersanlı ve Balcı tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Envanteri ile Sözlü Anlatım Öz-Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Çalışmada, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin iletişim becerilerinin ve sözlü anlatım becerilerinin hangi düzeylerde olduğu, iletişim ve sözlü anlatım becerilerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark olup olmadığı, öğrencilerin iletişim becerileriyle sözlü anlatım becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı sorularına cevap aranmıştır. Verilerin analizinde betimsel ve ilişkisel istatistik tekniklerinden yararlanılmış; SPSS 16.0 analiz programı kullanılmıştır. Çalışmada, öğrencilerin genel iletişim becerilerinin, zihinsel iletişim becerilerinin ve davranışsal iletişim becerilerinin yüksek düzeylerde olduğu; sözlü anlatım becerilerinin orta düzeyde eğilim gösterdiği; cinsiyete göre öğrencilerin genel iletişim becerileri üzerinde anlamlı, sözlü anlatım becerileri üzerinde ise anlamsız bir fark olduğu; iletişim ve sözlü anlatım becerilerinin pozitif yönlü güçlü bir ilişkiye sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İletişim, iletişim becerileri, sözlü anlatım becerileri, Türk Dili ve Edebiyatı

[*] Yrd. Doç. Dr. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: varisoglu@gmail.com

AN EVALUATION OF THE STUDENTS STUDYING DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE IN TERMS OF COMMUNICATION AND VERBAL EXPRESSION SKILLS (SAMPLE OF GAZIANTEP UNIVERSITY)

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine communication and verbal expression skills levels of the students studying Turkish Language and Literature and to investigate the relationship between the two. It was used the relational search model in this study. The participants of the study totalled 112 students were selected by the convenience sampling technique and enrolled in Gaziantep University Faculty of Arts and Sciences Department of Turkish Language and Literature. "Communication skill inventory" and "Self-assessment Grid for Verbal Expression" were used in collecting data. In the study, the answers were sought to search levels of communication skills and verbal expression skills of the students studying at Department of Turkish Language and Literature; whether or not any significant difference on the levels of their communication skills and verbal expression skills by gender; whether or not any significant relationship on their communication skills and verbal expression skills. Descriptive and relational statistics techniques were utilized in data analysis. It was concluded in the study that the students had the high levels of general, mental and behavioural communication skills but intermediate at verbal expression skills; there were a significant difference among their general communication skills but insignificant difference among their verbal expression skills by gender and there was a relationship developing in positive direction between their communication and verbal expression skills.

STRUCTURED ABSTRACT

Purpose

The aim of this study is to determine communication and verbal expression skills levels of the students studying Turkish Language and Literature and to investigate the relationship between the two. In this respect, the answers for the following questions have been sought:

1. What level is the communication skills of students who studying at the Department of Turkish Language and Literature?

2. What level is the verbal expression skills of students who studying at the Department of Turkish Language and Literature?

3. Is there a significant difference at communication and verbal expression skills of the students by gender?

4. Is there a significant relationship between communication and verbal expression skills of the students?

Method

It was used the relational search model in this study. The participants of the study totalled 112 students at 24-27 ages were selected by the convenience sampling technique and enrolled in Gaziantep University Faculty of Arts and Sciences Department of Turkish Language and Literature. In this study were used two measuring tools to collect the data: the first is "communication skill inventory" and the second one is "self-assessment grid for verbal expression". Descriptive and relational statistics techniques were utilized in data analysis.

Findings

The findings were examined under 4 headings in this study. The first one is about the communication skills of students who studying at the Department of Turkish Language and Literature? In the study, it was concluded that the students had the high levels of general communication skills and mental communication sub-dimension skills. This finding was shown in Table 1. The descriptive analysis results related to the sub-dimension of the students' emotional communication skills were shown in Table 2. When Table 2 was examined, it was shown that the values of the students' emotional communication skills have an even distribution. The descriptive analysis results related to the sub-dimension of the students' behavioral communication skills were shown in Table 3. It showed that the students have a high level of behavioural communication skills.

The second one is about the verbal expression skills of students who studying at the Department of Turkish Language and Literature. The values of the students' verbal expression skills are medium-level as shown in Table 4.

The third one is about communication and verbal expression skills of the students by gender. It was examined that whether or not any significant difference on the communication and verbal expression skills' levels and the results were shown in Table 5. When Table 5 were examined, it is visible that the gender makes a meaningful difference on the students' general communication skills; a meaningful difference on the students' mental communication skills; a pointless difference on the students' emotional communication skills and a meaningful difference on the students' behavioral communication skills. The gender makes a pointless difference on the students' general verbal expression skills; a meaningful difference on the students' language and expression skills; a pointless difference on the content and a pointless difference on the presentation.

The fourth one is about the relationship between communication and verbal expression skills of the students. When the results of regression analysis shown in Table 6 were examined, communication and verbal expression skills have a positive correlation at r=,743 and p(,000))<0,01 significance level.

Discussion and Conclusion

The results of this study are based on the following topics: determining communication and verbal expression skills levels of the

students studying Turkish Language and Literature and investigating the relationship between the two. The results are listed below:

1. The general communication skills, mental communication skills and behavioral communication skills of the students participating in the study were on the high level but their emotional communication skills were on the medium and high levels.

2. The skills of general verbal expression, language and expression, content and presentation of the students participating in the study showed a moderate tendency.

3. Gender has a meaningful effect on general communication skills, mental communication skills and behavioral communication of the students but has no effect on their emotional communication skills statistically. Female students have higher level general communication skills than male students when compared by gender.

4. Gender has no effect the skills of general verbal expression, content and presentation of the students but has a meaningful effect on language and expression skills by statistically.

5. There is a strong positive correlation between communication skills and verbal expression skills statistically. As the communication skill increases, the oral expression skill also increases.

6. There is a generally positive relationship between subscales of communication skills and subscales of oral expression.

7. It could not be detected any relationship between mental communication and between content and also between emotional communication and language and expression.

8. The statistical data showed that general communication skills are a significant predictor of general verbal expression skills.

Keywords: Communication, communication skills, verbal expression skills, Turkish language and literature

1. Giriş

İletişim karşılıklı etkileşime dayalı, insana özgü bir olgudur. İnsanın günlük ve en basit ihtiyaçlarından en karmaşık ilişkilerine varıncaya dek her türlü durumun kişiden kişiye aktarılmasında önemli bir süreçtir. İletişim en genel şekliyle bilgi alışverişi sürecidir. İnsanın varlığını sürdürebilmesi için gerekli bir olgu olan iletişim, Dökmen (2008: 37) tarafından kısaca "bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci" olarak tanımlanmaktadır. İletişim, "mesajın anlaşılır biçimde kaynak tarafından hedefe aktarılması, iletilmek istenilenlerin çeşitli araçlarla iletilmesi, muhatap tarafından alınması, değiştirilmesi veya anlamlandırılması" (Oskay, 2005:1) şeklinde de ifade edilmektedir.

İletişim en az iki kişi arasında gerçekleşen bir bilgi alışverişi süreci olduğundan bu sürecin kendine has öğeleri bulunmaktadır. Bunlar kaynak (iletişimi başlatan), mesaj (iletilen şey), kanal (mesaj yolu), alıcı (mesajı alacak olanlar), gürültü (iletişimi aksatan her şey), kod (mesajı sembolleştirme) ve geribildirim (mesaja verilen tepki)dir (Ülker, 2016: 33-34).

İletişim sözlü ve sözsüz olmak üzere iki şekilde gerçekleşir. Sözlü iletişim dil ve dil unsurlarının tamamıyla gerçekleşen ve genellikle anlatma ve anlamaya dayanan iletişim türü iken; sözsüz iletişim yüz ve beden hareketlerinin, mekânsal yakınlık uzaklık durumlarının, yazıya dayanmayan sembollerin (renk, bayrak, amblem vs.) kullanıldığı iletişim türüdür (Dökmen, 2008: 44-55).

Kişilerarası iletişimde mesajın doğru verilmesinin ve anlamlandırılmasının önemi büyüktür. Bu sebeple iletişim eyleminin etkili bir şekilde gerçekleşmesi gerekir. Etkili iletişimin başlatılması, sürdürülmesi, anlamlandırılması ve sonuçta mesaja dayalı anlamlı bir tepkinin oluşturulması gibi pek çok unsur iletişim becerisi kavramıyla yakından ilgilidir.

İletişim becerisi, bakış açısı esnekliği olarak yorumlanabilir. Kişilerin sabit bir fikir ya da yargıyla karşısındaki kişilerle iletişim kurmasını değil, olabildiğince farklı duygu ve düşüncelere, bakış açılarına yer vererek iletişim sürecini gerçekleştirmesini ifade eder. İletişim becerisi, iletişim sırasında ortaya çıkan mesajı araştırma, soruşturma ve bütünleştirmeye yarayan bir beceri türüdür. Bu beceriyi kazanmış kişiler, kendisine iletilen bir mesajı, sabit bir bakış açısıyla anlamak yerine çok yönlü düşünerek hareket ederler ve anlamlandırma yeteneklerini geliştirmeye çalışırlar (Özer, 2005: 65,66).

İletişim becerisi saygı ve empatiye dayalı bir beceri türüdür. Etkin dinleme, açık ve anlaşılır olma, duygu ve düşünceleri karşıdaki kişiye net bir biçimde iletme, sosyal maske takmama, nazik olma, karşıdakinin ve kendinin haklarını koruyabilme, sözel mesajlarla sözel olmayan mesajları uyumlu olarak kullanabilme, doyum verici ilişkiler kurabilme ve olumlu tepkiler alma gibi yaşamı kolaylaştırmaya yarayan pek çok davranışı içerir (Kartal, 2013: 15). Bu noktada iletişim becerileriyle kişinin anlatma becerileri arasında bir bağ oluşmaktadır. İster sözlü isterse yazılı olsun etkili ve verimli bir anlatma eyleminin gerçekleşmesi iletişim olmaksızın mümkün olmamaktadır. İletişimin ön koşulu düşünebilmek, karar verebilmek ve anlama/aktarma etkinliğinde bulunmaktır. Sözlü ya da yazılı anlatım becerisi ile iletişim becerisi sıkı bir ilişki içerisindedir. Etkili iletişim kurabilen ve kendini iyi anlatabilen kişiler hayatlarında karşılaştıkları pek çok sorunun üstesinden gelebilecek yeterliliğe de sahiptir. Bu bakımdan bireylerle daha fazla bir arada bulunmayı gerektiren öğretmenlik gibi meslek alanlarında iletişim ve anlatım becerileri gelişmiş kişilere ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü bu becerileri gelişmiş bireylerin her türlü insan ilişkisinde daha kolay yol alabildikleri ve zorlanmadan sorun çözebildikleri bilinmektedir.

Literatür incelendiğinde; iletişim becerileri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların, ölçme aracı geliştirme çalışmalarının ya da deney ve kontrol gruplu etki araştırmalarının yapıldığı görülmektedir. Söz konusu çalışmalarda ele alınan değişkenlerden bazıları problem çözme becerisi, sosyal beceriler, empati, duygusal zekâ, benlik saygısı, tutum, sosyal destek, psikolojik sağlık, kardeş sayısı, ebeveyn eğitimi, yaş, sınıf düzeyi, cinsiyet gibi değişkenlerdir (Baki ve Kahveci, 2017; Otlu, Vural ve Fırat, 2016; Ülker, 2016; Bayraktar ve Arnaudova, 2015; Erkan, Avcı ve Avcı, 2014; Eskiyörük, 2014; Kayabaşı ve Akcengiz, 2014; Afyon ve Işıkdemir, 2013; Tunçeli, 2013; Karatekin, Sönmez ve Kuş, 2012; Küçük, 2012; Yiğit ve Deniz, 2012; Arifoğlu ve Razı, 2011; Çetinkaya, 2011; Çetinkaya ve Alparslan, 2011; Levent, 2011; Tepeli ve Arı, 2011; Aydoğan ve Karşıyaka, 2010; Gülbahçe, 2010; Durukan ve Maden, 2010; Maden, 2010; Dilekmen, Başçı ve Bektaş, 2008; Kuzu, 2008; Yılmaz ve Çimen, 2008; Özerbaş, Bulut ve Usta., 2007; Erözkan, 2005; Korkut, 2005; Baykara Pehlivan, 2005; Alkaya, 2004; Çalışkan, 2003; Tutuk, Al ve Doğan, 2002; Şeker, 2000; Balcı, 1996; Korkut, 1996; Işık, 1993).

1.1. Çalışmanın önemi

Eğitim çalışmalarında ve öğretmenlik mesleğinin icrası sırasında iletişim ve sözlü anlatım becerilerinin geliştirilmesi gerektiği üzerinde sıkça durulmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve

Terbiye Kurulunun Ortaöğretim Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda (2011) yer alan amaç ve kazanımların öğrencilerde "eleştirel düşünme, sorunları çözebilme, yaratıcı düşünme, araştırma-sorgulama, iletişimde bulunma becerilerini" (s.4) geliştirmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca Dil ve Anlatım Dersi Öğretim Programı'nda ise öğretimin amaçları arasında öğrencilerin "iletişim aracı olarak dilin işlevlerini kavramaları ve günlük hayatın ihtiyaçlarını karşılayacak yazma ve konuşma becerilerini kazanmaları" (s.2) gerektiği üzerinde durulmaktadır. Öğrencilerin yaşam planlamalarını yapmaya, çevrelerindeki bireyleri tanımaya, insanlarla çeşitli şekillerde iletişim kurmaya ve hayatı anlamlandırmaya başladıkları bir dönem olan okul çağında, öğretmenlerden ve eğitim materyallerinden öğrenmeye ve edinmeye en çok ihtiyaç duydukları davranışlar arasında, hiç kuşkusuz, etkili iletişim ve sözlü anlatım becerilerine yönelik davranışlar yer almaktadır.

Gelecekte öğretmenlik mesleğini yapacak ve öğrencilerine çeşitli beceri alanlarının gelişmesinde rehberlik edecek olan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarına kendi iletişim ve sözlü anlatım becerilerinin seviyelerini tanıtmak, kendi beceri alanlarını keşfetmeleri için farkındalık yaratmak ve dilin iletişimde önemli bir araç olarak kullanılması gerektiğini vurgulamak önemlidir. Bu çalışmayla alanda benzer konu ve sorunların ele alınmasında yeni çalışmalara öncülük edecek araştırma konularının ve yeni fikirlerin ortaya çıkacağı düşünülmektedir.

1.2. Çalışmanın amacı ve problem durumu

Bu çalışmanın amacı, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin iletişim ve sözlü anlatım beceri düzeylerini belirlemek ve her iki beceri düzeyi arasında ilişki bulunup bulunmadığını incelemektir. Bu amaca yönelik olarak araştırmada cevabı aranan sorular şunlardır:

1. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin iletişim becerileri hangi düzeydedir?
2. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin sözlü anlatım becerileri hangi düzeydedir?
3. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin iletişim ve sözlü anlatım becerilerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır?
4. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin iletişim ve sözlü anlatım becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırma modeli

Bu çalışmada ilişkisel tarama modeline dayalı bir araştırma süreci izlenmiştir. İlişkisel tarama modeli, genellikle birden çok değişken arasındaki etkileşimin, ilişkinin varlığını ve miktarını belirlemede kullanılır (Karasar, 2012: 77).

2.2. Araştırma grubu

Çalışma grubu, Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde 2015-2016 öğretim yılında son sınıfta okuyan, Pedagojik Formasyon Eğitimi alan, gönüllü olarak çalışmaya katılan, kolay ulaşılabilir örnekleme tekniğiyle seçilen ve yaşları 24-27 arasında değişen 67 kız ve 45 erkek olmak üzere toplam 112 öğrenciden oluşmaktadır.

2.3. Verilerin toplanması

Çalışmanın verilerini toplamak için kullanılan ölçme araçlarından ilki Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Envanteri'dir. Envanter 45 maddeden oluşan beşli Likert tipinde hazırlanmış bir ölçme aracıdır. Bireylerin kişilerarası ilişkilerde sahip oldukları iletişim beceri düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanan ölçek *davranışsal*, *zihinsel* ve *duygusal* olmak üzere üç boyutta değerlendirmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 225, en düşük

puan ise 45'tir. Ersanlı ve Balcı ölçeğin Cronbach alpha katsayısının 0,72 olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alpha değeri 0,73 olarak hesaplanmıştır.

Çalışmada kullanılan bir diğer ölçme aracı ise Sözlü Anlatım Öz-Değerlendirme Formu'dur. Araştırmacı tarafından literatür incelenerek hazırlanan ve kapsam geçerliliği uzman görüşü ile tespit edilen form, beşli Likert tipinde derecelenen bir yapıya sahiptir. Toplam 18 madde içeren form *dil ve anlatım, içerik* ve *sunum* alt boyutlarından oluşmaktadır. Formun Cronbach alpha değeri 0,77 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin analizi

Verilerin analizinde betimsel ve ilişkisel istatistik tekniklerinden yararlanılmış, SPSS 16.0 analiz programı kullanılmıştır. Betimsel analizde yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma tabloları, ilişkisel analizde bağımsız örneklemler için t-testi ve regresyon analizi testi kullanılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin İletişim Becerisi Düzeylerine Ait Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin iletişim becerisi düzeyleri bu başlık altında değerlendirilmiştir. İletişimin alt boyutlarında öğrencilerin aldığı ortalama ve standart sapma puanlarıyla iletişim düzeylerini gösteren toplam puanları her alt boyut için ayrı tabloda gösterilmiştir. Düzey puanları hesaplanırken her alt boyutta bulunan madde sayısına göre ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanların eşit aralıklara bölünmesiyle elde edilen değerler esas alınmıştır. Genel puanların hesaplanmasında ise ölçeğin genelinden elde edilen toplam puan üzerinden hesaplama yapılmıştır. Öğrencilerin zihinsel iletişim becerisi alt boyutuna ait betimsel analiz sonuçları Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo1: Zihinsel İletişim Becerisi Düzeyleri

Zihinsel iletişim alt boyutu maddeleri	Ortalama	Standart Sapma	Düşük (15-34 puan)	Orta (35-54 puan)	Yüksek (55-75 puan)
1. İnsanları anlamaya çalışırım.	4,3923	,59231	-	-	66,75
3. Düşüncelerimi başkalarına tam olarak iletmekte zorluk çekerim.	2,4917	,86035	-	37,8	-
6. Dikkatimi karşımdakinin ilgi alanı üzerinde toplayabilirim.	3,9945	,61008	-	-	60
12. Eleştirilerimi karşımdaki kişiyi incitmeden yaparım.	3,9503	,79775	-	-	59,85
15. Karşımdaki kişiyle aynı görüşü paylaşmasam bile fikirlerine saygı duyarım.	4,3425	,74073	-	-	64,8
17. Karşımdaki kişinin konuşmaya ve dinlemeye istekli olup olmadığını anlamaya çalışırım.	4,0884	,70153	-	-	61,35
18. Yanlış tutum ve davranışlarımı kolayca kabul ederim.	3,4144	1,13020	-	51,75	-
20. Dinleyenim anlamaz göründüğünde, iletmek istediklerimi tekrarlar, yeni kelimelerle ifade eder, özetlerim.	3,7680	,88899	-	-	56,55
28. Başkalarını dinlemek mecburiyetinde olmadığımı düşünürüm.	2,3260	1,03754	33,3	-	-
30. Tartışma sonunda savunduğum düşüncelerin yanlış olduğunu kabul edebilirim.	3,6022	1,00929	-	54,45	-

33. İletişim kurduğum kişinin tutumundan daha çok sorununu anlamaya çalışırım.	3,8343	,83343	-	-	56,25
37. Başkaları ile ilişkilerimi bozacak çıkışlar yapabilirim.	2,5912	,95959	-	40,35	-
43. Öneride bulunduğum kişinin öneriye açık olup olmadığına dikkat ederim.	3,9945	,79230	-	-	55,5
45. Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak, duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım.	4,1602	,77586	-	-	62,25
İletişim becerileri genel puanları	3,9945	,91589	-	-	179,55

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin zihinsel iletişim becerilerinin hangi düzeyde olduğunu gösteren Tablo1 incelendiğinde, ölçekten alınan puan ortalamalarına göre öğrencilerin genel iletişim becerilerinin yüksek düzeyde olduğu; zihinsel iletişim alt boyut becerilerinin de yine yüksek düzeyde eğilim gösterdiği tespit edilmiştir. Bu alt boyutta toplam dokuz maddenin yüksek, dört maddenin ise orta düzeyde eğilim gösterdiği görülmüştür. Bu alt boyutta düşük düzeyde yer alan tek madde *"Başkalarını dinlemek mecburiyetinde olmadığımı düşünürüm"* maddesidir.

Öğrencilerin duygusal iletişim becerisi alt boyutuna ait betimsel analiz sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur:

Tablo 2: Duygusal İletişim Becerisi Düzeyleri

Duygusal iletişim alt boyutu maddeleri	Ortalama	Standart Sapma	Düşük (15-34 puan)	Orta (35-54 puan)	Yüksek (55-75 puan)
5. Genelde eleştirilmekten hoşlanmam.	2,7735	,99920	-	41,55	-
9. Karşımdaki kişiyi dinlerken hayal kurarım.	2,3536	1,02570	34,8	-	-
11. İnsanları dinlerken sıkıldığımı hissederim.	2,6354	,87538	-	39,9	-
26. Genellikle insanlara güvenirim.	3,5304	,96920	-	51,9	-
27. Karşı cinsten biriyle iletişim kurduğumda rahatsızlık duyarım.	2,2431	1,03630	34,05	-	-
29. Özür dilemek bana zor gelir.	2,1878	1,14410	33	-	-
31. Konuşurken sözümün kesilmesinden rahatsız olurum.	4,1768	,87668	-	-	63
34. Çevremdeki insanlara karşı ilgisiz kaldığım kanısındayım.	2,2265	1,07423	34,8	-	-
35. Çoğunlukla duygularımdan emin olamıyorum.	2,5967	1,09939	-	39,45	-
36. İletişim kurduğum kimse tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyarım.	4,5635	,87089	-	-	67,8
38. Karşımdaki kişiye güvenmek beni mutlu eder.	4,3536	,87993	-	-	63,6
39. Her insanı olumlu beklentilerle karşılarım.	3,9558	,90568	-	-	59,7
40. İletişim kurduğum kimselerden bir şeyler alır, onlara da bir şeyler verdiğimi hissederim.	4,0829	,69024	-	-	61,2
42. Beni rahatsız eden duygularımı iletmekte sıkıntı çekerim.	2,8177	1,08265	-	41,85	-
44. İletişim kurduğum insanlar tarafından anlaşıldığımı hissederim.	3,9890	,71483	-	-	59,85
İletişim becerileri genel puanları	3,9945	,91589	-	-	179,55

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin duygusal iletişim becerisi düzeylerinin düşük, orta ve yüksek kategorilerinde yaklaşık olarak eşit dağılım gösterdiği görülmüştür. Bu alt boyuttaki maddelerin içerikleri de incelendiğinde öğrencilerin duygusal iletişim düzeylerinin orta ve yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin davranışsal iletişim becerisi alt boyutuna ait betimsel analiz sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur:

Tablo 3: Davranışsal İletişim Becerisi Düzeyleri

Davranışsal iletişim alt boyutu maddeleri	Ortalama	Standart Sapma	Düşük (15-34 puan)	Orta (35-54 puan)	Yüksek (55-75 puan)
2.İletişimde bulunduğum insanlardan gelen öğüt ve önerileri içtenlikle dinlerim.	4,0442	,75147	-	-	61,65
4. Konuşurken, etkili bir göz iletişimi kurabilirim.	4,0387	,90286	-	-	61,65
7. Kişilerin, anlatmak istediklerini dinlemek için yeterince zaman ayırırım.	4,2320	,69224	-	-	63,15
8. Karşımdaki kişiye genellikle söz hakkı veririm.	4,4309	,66828	-	-	66,3
10. Başkaları konuşurken sabırsızlanır, onların sözünü keserim.	2,1547	,86817	32,4	-	-
13. Konuşurken ilk adımı atmaktan çekinmem.	3,9945	,91589	-	-	61,65
14. Konuşurken açık, sade ve düzgün cümleler kurarım.	4,1381	,63921	-	-	62,1
16. İletişimde bulunduğum kişinin yüzüne baktığım halde sözlerini dinlemediğim olur.	2,4199	,92523	-	36	-
19. Dinlediğim kişiyi daha iyi anlamak için sorular yöneltirim.	4,0331	,77388	-	-	60,6
21. İnsanlarla görüşürken, bilerek onları rahatlatacak şeyler yaparım.	3,7956	,84142	-	-	56,4
22. Dinlerken, karşımdaki kişinin sözünü kesmemeye özen gösteririm.	4,1713	,77349	-	-	61,8
23. Küs olduğum birisiyle barışmak istediğimde ilk adımı atmaktan çekinirim.	2,7569	1,23672	-	41,7	-
24. Karşımdaki kişinin bana ters düşen duygu ve düşüncelerini yargılarım.	2,6409	1,05319	-	39,75	-
25. Ses tonumu konunun özelliğine göre ayarlayabilirim.	4,0331	,74461	-	-	60,9
32. İnsanları kontrol etmeye ve istediğim kalıba sokmaya çalışırım.	2,0387	1,09222	32,4	-	-
41. İnsanlara cevaplamada zorlanacakları ani sorular yöneltirim.	2,6575	1,12240	-	40,65	-
İletişim becerileri genel puanları	3,9945	,91589	-	-	179,55

Tablo 3'teki verilere göre, öğrencilerin davranışsal iletişim becerilerinin de yüksek düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Düşük düzeyde yer alan *"Başkaları konuşurken sabırsızlanır, onların sözünü keserim"* ve *"İnsanları kontrol etmeye ve istediğim kalıba sokmaya çalışırım."* maddelerinin ortalama puanlarının içerik bakımından orta ve yüksek düzeyde yer alan maddelerle tutarlı olduğu görülmüştür.

3.2. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Sözlü Anlatım Becerisi Düzeylerine Ait Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin sözlü anlatım becerisi düzeyleri bu başlık altında değerlendirilmiştir. Öğrencilerin sözlü anlatım becerileri, formdan elde edilen ortalama, standart sapma puanları ve sözlü anlatım becerisi düzeylerini gösteren puan ortalamaları ile birlikte Tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 4: Sözlü Anlatım Becerisi Düzeyleri

Sözlü anlatım öz-değerlendirme formundaki maddeler		Ortalama	Standart Sapma	Düşük	Orta	Yüksek
Dil ve anlatım	İşitilebilir bir ses tonuyla konuşuyor muyum?	2,1415	, 92980	14,98	-	-
	Kelimeleri doğru telaffuz ediyor muyum?	3,4230	1,02570	-	23,94	-
	Akıcı ve açık ifadelerle konuşuyor muyum?	3,5354	,98538	-	24,71	-
	Duyguları sesime yansıtıyor muyum?	3,5489	,92920	-	24,78	-
	Konuşmamı beden dilimle destekliyor muyum?	4,2451	,87993	-	-	29,68
	Konuşurken gereksiz hareketlerden, tekrarlardan ve anlamsız seslerden kaçınıyor muyum?	2,1818	1,17210	15,26	-	-
	Kelimeleri anlamına ve bağlamına uygun kullanıyor muyum?	3,1768	,88968	-	22,19	-
İçerik	Konuşurken olayların oluş sırasına uyuyor muyum?	3,3536	,87993	-	16,75	-
	Konuşmam konuya, amaca, tür ve seviyeye uygun mu?	3,5635	,87089	-	17,8	-
	Konuşmamda duygu, düşünce ve hayallerimi anlatabiliyor muyum?	4,5067	1,14939	-	-	22,5
	Konuşmamda ana fikir ve yardımcı fikirleri vurgulayabiliyor muyum?	3,0558	,90568	-	15,25	-
	Konuşmamı deyim, atasözü, özdeyiş, alıntı ve örneklerle zenginleştiriyor muyum?	2,2112	1,06723	11,05	-	-
	Konuşmamı günlük hayatla ilişkilendiriyor muyum?	3,2829	,69224	-	16,4	-
Sunum	Konuşmamı verilen sürede tamamlıyor muyum?	3,5635	,97089	-	17,8	-
	Konuşurken görsel ve işitsel materyaller kullanıyor muyum?	2,5967	1,09939	-	12,95	-
	Dinleyicilerle göz teması kuruyor muyum?	2,2265	1,07423	11,1	-	-
	Konuşurken nezaket kurallarını uyguluyor muyum?	3,9890	,71483	-	-	19,9
	Kendime güvenerek konuşuyor muyum?	2,0177	1,08265	10,05	-	-
Sözlü anlatım genel puanları		3,2890	,91483	-	59,04	-

Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerin sözlü anlatım beceri düzeylerinin ölçeğin genelinden elde edilen puan ortalamalarına göre orta düzeyde eğilim gösterdiği tespit edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarındaki durum da ölçeğin geneli ile benzerlik göstermiştir. Sözlü anlatımın dil ve anlatım boyutunda iki, içerik boyutunda bir ve sunum boyutunda iki madde düşük düzeyde yer almıştır. Öz-

değerlendirme formundaki sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin kendi sözlü anlatım becerilerini orta düzeyde gördükleri söylenebilir.

3.3. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre İletişim ve Sözlü Anlatım Becerilerine Ait Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre sözlü anlatım ve iletişim becerisi düzeylerinde anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmış ve yapılan t-testi sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo 5: İletişim ve Sözlü Anlatım Becerilerinin Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları ve Anlamlılık Düzeyi

Ölçekler	Alt boyutlar	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart sapma	t-testi	p<0,05
İletişim becerileri	Zihinsel	Kız	67	51,3433	5,00773	2,896	,005
		Erkek	45	50,4889	4,72720		
	Duygusal	Kız	67	49,6418	5,81717	3,029	,003
		Erkek	45	46,6444	4,61793		
	Davranışsal	Kız	67	53,5522	5,53031	1,934	,056
		Erkek	45	52,6222	5,04655		
	İletişim becerisi genel	Kız	67	1,571892	13,21033	4,225	,042
		Erkek	45	1,527392	9,68457		
Sözlü anlatım becerileri	Dil ve anlatım	Kız	67	55,0933	5,12773	2,053	,049
		Erkek	45	51,8912	4,74520		
	İçerik	Kız	67	48,8918	5,84617	,905	,367
		Erkek	45	45,6234	4,62593		
	Sunum	Kız	67	56,5522	5,11231	,920	,360
		Erkek	45	50,6872	5,01215		
	Sözlü anlatım becerisi genel	Kız	67	1,45189	11,20133	2,704	,103
		Erkek	45	1,51239	9,73457		

Tablo 5'teki veriler incelendiğinde, cinsiyetin öğrencilerin genel iletişim becerileri üzerinde $t_{(110)}$=2,896 değeri ve p(,005)<0,05 önem düzeyinde anlamlı; zihinsel iletişimde $t_{(110)}$= 3,029 değeri ve p(,003)<0,05 önem düzeyinde anlamlı; duygusal iletişimde $t_{(110)}$= 1,934 değeri ve p(,056)>0,05 önem düzeyinde anlamsız; davranışsal iletişimde $t_{(110)}$= 4,225 değeri ve p(,042)<0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir.

Yine tablodaki verilere bakıldığında, cinsiyetin öğrencilerin genel sözlü anlatım becerileri üzerinde $t_{(110)}$= 2,704 değeri ve p(,103)>0,05 önem düzeyinde anlamsız; dil ve anlatımda $t_{(110)}$= 2,053 değeri ve p(,049)<0,05 önem düzeyinde anlamlı; içerikte $t_{(110)}$= ,905 değeri ve p(,367)>0,05 önem düzeyinde anlamsız; sunumda $t_{(110)}$= ,920 değeri ve p(,360)>0,05 önem düzeyinde anlamsız bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir.

3.4. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin İletişim ve Sözlü Anlatım Becerileri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin sözlü anlatım ve iletişim becerilerinde hem genel beceri puanları arasında hem de alt boyutlarda anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakılmış ve yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir:

Tablo 6: İletişim ve Sözlü Anlatım Becerilerinin İlişki Düzeyi

	Sözlü anlatım genel		Dil ve anlatım		İçerik		Sunum	
	r	p<0,01	r	p<0,01	r	p<0,01	r	p<0,01
İletişim genel	,743	,000	,576	,000	,545	,000	,580	,000
Zihinsel iletişim	,567	,000	,783	,000	,177	,031	,396	,000
Duygusal iletişim	,542	,000	,189	,023	,739	,000	,246	,004
Davranışsal iletişim	,596	,000	,318	,000	,320	,000	,737	,000
R	,746	,000	,799	,000	,741	,000	,751	,000
R^2	,556	,000	,638	,000	,550	,000	,565	,000
F	33,471	,000	47,146	,000	32,652	,000	34,681	,000
sd	(4-107)		(4-107)		(4-107)		(4-107)	

Tablo 6'daki sonuçlar incelendiğinde, iletişim ve sözlü anlatım becerilerinin r=,743 değeri ve p(,000)<0,01 önem düzeyinde pozitif yönlü güçlü bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür. İletişim becerilerinin alt boyutlarıyla sözlü anlatımın alt boyutları arasında da genel olarak pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Buna rağmen, zihinsel iletişim ile içerik arasında ve duygusal iletişimle de dil ve anlatım arasında herhangi bir ilişkinin bulunmadığı görülmüştür.

Tablodaki analiz sonuçlarına göre R=,746; R^2=,556; F(4-107)= 33,471 ve p(,000)<0,01 değerleriyle genel iletişim becerilerinin genel sözlü anlatım becerisinin anlamlı bir yordayıcısı da olduğu görülmüştür. Bu bağlamda sözlü anlatım becerisine ilişkin toplam varyansın %55,6'sının genel iletişim becerisi ile açıklandığı söylenebilir.

İletişim becerilerinin dil ve anlatım üzerinde R=,799; R^2=,638; F(4-107)= 47,146 ve p(,000)<0,01 değerleriyle, içerik üzerinde R=,741; R^2=,550; F(4-107)= 32,652 ve p(,000)<0,01 değerleriyle, sunum üzerinde de R=,751; R^2=,565; F(4-107)= 34,681 ve p(,000)<0,01 değerleriyle anlamlı bir yordayıcı olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda dil ve anlatım, içerik ve sunuma ilişkin toplam varyansın sırasıyla %63,8'inin, %55'inin ve %55,5'inin iletişim becerileriyle açıklandığı ifade edilebilir.

4. Sonuç ve Tartışma

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin iletişim ve sözlü anlatım beceri düzeylerini belirlemeyi ve her iki beceri düzeyi arasında ilişki bulunup bulunmadığını araştırmayı amaçlayan bu çalışmanın sonuçları şunlardır:

1. Çalışmaya katılan öğrencilerin genel iletişim becerileri, zihinsel iletişim becerileri ve davranışsal iletişim becerileri yüksek düzeyde; duygusal iletişim becerileri ise orta ve yüksek düzeyde eğilim göstermiştir. Yılmaz ve Çimen (2008), Baykara Pehlivan (2005) ve Çetinkaya (2011) da yaptıkları çalışmalarda katılımcıların iletişim becerilerinin yüksek düzeyde eğilim gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmanın sonucuyla benzerlik gösteren bu araştırmalar temelinde öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin kendi düzeylerinin farkında oldukları ve bu beceriyle ilgili ölçme aracındaki sorulara olumlu yaklaştıkları söylenebilir.

2. Çalışmaya katılan öğrencilerin genel sözlü anlatım becerileri, dil ve anlatım, içerik ve sunum becerileri orta düzeyde eğilim göstermiştir. Yelok ve Sallabaş (2009) çalışmalarında öğretmen adaylarının sadece üçte birinin kendilerini sözlü olarak ifade etmede yeterli gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu bulguyla, bu çalışmada elde edilen sözlü anlatımın orta düzeyde olması bulgusu birbirine yakın bulgular olarak değerlendirilebilir. Öğrencilerin olumsuz değerlendirilme ve topluluk karşısında konuşma kaygıları böyle bir sonucun oluşmasında etkili olabilir.

3. Cinsiyet değişkeni öğrencilerin genel iletişim becerileri, zihinsel iletişim becerileri ve davranışsal iletişim becerileri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahiptir. Duygusal iletişim becerileri üzerinde ise anlamlı farklılığa sahip değildir. Cinsiyete göre yapılan

karşılaştırmada; kız öğrencilerin genel iletişim becerilerinin erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bazı araştırmalar kız öğrencilerin iletişim becerilerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir ve bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir (Çetinkaya, 2011; Şeker, 2000; Korkut, 2005). Bu durumu kız öğrencilerin dışa dönük olmasına, sözel ifade yeteneklerinin erkek öğrencilere göre daha gelişmiş olmasına ve sosyalleşme sürecine bağlayan araştırmalar mevcuttur (Kartal, 2013; Korkut, 2005). Cinsiyetin iletişim becerileri üzerinde anlamlı bir farklılığa yol açmadığı fakat kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre puan ortalamalarının yüksek olduğu sonucuna ulaşan araştırmalar da vardır (Baykara Pehlivan, 2005; Görmüş, Aydın ve Ergin, 2013).

4. Cinsiyet değişkeni öğrencilerin genel sözlü anlatım becerileri, içerik ve sunum becerileri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip değildir. Dil ve anlatım becerileri üzerinde ise istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahiptir. Bu sonucun aksine sözlü anlatım becerisi üzerinde cinsiyetin anlamlı fark oluşturduğu sonucuna ulaşan çalışmalar da vardır. Maden (2010) katılımcıların sözlü iletişim becerilerini incelediği çalışmasında cinsiyetin sözlü iletişim (anlatım) becerisi üzerinde anlamlı farka yol açtığı, kızların erkeklere göre daha iyi sözlü iletişim kurduğu sonucunu bulmuştur.

5. İletişim ve sözlü anlatım becerileri arasında istatistiksel olarak önem düzeyinde pozitif yönlü güçlü bir ilişki vardır. Yani iletişim becerisi arttıkça sözlü anlatım becerisi de artmaktadır. Her iki beceri düzeyinde yaşanacak pozitif ya da negatif eğilim diğer beceriyi doğrudan etkileyecektir. Yelok ve Sallabaş (2009) sözlü anlatım dersine yönelik öğrencilerin tutumlarını belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında, öğretmen adaylarının kendilerini sözlü olarak ifade etmelerinin onları rahatlattığını ve bu durumun iletişim kurma ve kendini ifade etme ihtiyacından kaynaklandığını dile getirmişlerdir. Araştırmacıların bulgusuyla bu çalışmada elde edilen bulgular, beceriler arasındaki ilişki yönünü de teyit etmektedir.

6. İletişim becerilerinin alt boyutlarıyla sözlü anlatımın alt boyutları arasında da genel olarak pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

7. Zihinsel iletişim ile içerik arasında ve duygusal iletişimle de dil ve anlatım arasında herhangi bir ilişki tespit edilememiştir.

8. İstatistiksel veriler genel iletişim becerilerinin genel sözlü anlatım becerisinin anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir.

5. Öneriler

Bu çalışmada iletişim ve sözlü anlatım becerilerinin düzeyleri ve her iki beceri alanı arasındaki ilişki incelenmiştir. Dil becerileri ile başka beceri alanları arasındaki ilişkiyi konu alan yeni çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmada Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinden veri toplanmıştır. Farklı örneklem gruplarının bir arada olduğu, özellikle de dil derslerinin yoğunlukta olduğu bölümlerinde okuyan öğrencilerden veriler toplanarak karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Afyon, Y.A. ve Işıkdemir, E. (2013). Examination of Relationship Between Communication Skills, Burnout Levels and Life Satisfaction Levels of Football Coaches. *Journal of Human Sciences,* 1(10), 1705-1716.

Alkaya, Y. (2004), *Lise Öğrencilerinin İletişim Ve Empati Becerilerinin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Arifoğlu, B. ve Razı, G.S. (2011). Birinci Sınıf Hemşirelik Öğrencilerinin Empati Ve İletişim Becerileriyle İletişim Yönetimi Dersi Akademik Başarı Puanı Arasındaki İlişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi,* 4(1), 7-11.

Aydoğan, İ. ve Karşıkaya, A. (2010). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin İletişim Becerilerinin Yönetici Ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 30(1), 1-16.

Baki, Y. Ve Kahveci, G. (2017). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Konuşma Kaygılarının Etkili Konuşma Becerileri Üzerindeki Etkisi: Bir Yapısal Eşitlik Modellemesi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 12/4, p. 47-70 DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11373 ISSN: 1308-2140, Ankara-Turkey.*

Balcı, S. (1996). *Danışma Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeyine Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Samsun: Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Baykara Pehlivan, K. (2005). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim Online,* 4(2), 17-23.

Bayraktar, H.V. ve Arnaudova, A. (2015). Examination of the Communication Between Lecturers and Teacher Candidates (an Example of Istanbul Sabahattin Zaim University and Bulgaria Trakia University). *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/11 Summer 2015, p. 1587-1608 DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8646 ISSN: 1308-2140, Ankara-Turkey.*

Çalışkan, N. (2003). *Sınıf Öğretmenlerinin Sözel Olmayan İletişim Davranışlarının Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çetinkaya, Ö. ve Alparslan, A.M. (2011). Duygusal Zekânın İletişim Becerileri Üzerine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 16(1), 363-377.

Çetinkaya, Z. (2011). Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi,* 19(2), 567-576.

Dilekmen, M., Başçı, Z., ve Bektaş, F. (2008). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 12 (2), 223-231.

Dökmen, Ü. (2008). *İletişim Çatışmaları Ve Empati* (52. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Durukan, E. ve Maden, S. (2010). Türkçe Öğretmenlerinin İletişim Becerileri Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1, 59-74.

Erkan, Z. ve Avcı, R. (2014). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri: Mizaç Ve Karakter Özelliklerinin Rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 1(10), 84-94.

Erözkan, A. (2005). Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Etkileyen Faktörler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi,* 22, 135-150.

Ersanlı, K. ve Balcı, S. (1998). İletişim Becerileri Envanterinin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi,* 2(10), 7-12.

Eskiyörük, D. (2014). Evaluation of School of Tourism and Hotel Management Students' Communication Skills in Terms Of Several Variables. *Çağ University Journal of Social Sciences,* 11(1), 50-83.

Görmüş, A.Ş., Aydın, S. ve Ergin, G. (2013). İşletme Bölümü Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin Cinsiyet Rolleri Bağlam İncelenmesi. *AKU Sosyal Bilimler Dergisi,* 10(1), 109-128.

Gülbahçe, Ö. (2010). K.K. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 20(2),12-22.

Işık, A.Z. (1993). *İletişim Becerileri Konusunda Ebeveynlere Verilen Eğitimin İletişim Çatışmalarına Girme Eğilimi Üzerindeki Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi (24. baskı)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karatekin K., Sönmez Ö.F. ve Kuş Z. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies*, 7(3), 1695-1708.

Kartal, M.A. (2013). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Öznel İyi Oluş Ve İletişim Beceri Düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun: Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kayabaşı, Y. ve Akcengiz, S.A. (2014). Eğitim Fakültesinde Okuyan Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi,* 33, 86-104.

Korkut, F. (1996). İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi,* 2 (7), 18-22.

Korkut, F. (2005). Yetişkinlere Yönelik İletişim Becerileri Eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 143-149.

Kuzu, A. (2008), *Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Ve İletişim Becerilerinin Eşdeğer Öğrenim Gören Öğrencilerle Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce: Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Küçük, D.P. (2012). Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğrencilerinin İletişim Ve Problem Çözme Becerileri. *GEFAD,* 32(1),33-54.

Levent, B. (2011). *Sınıf Öğretmenlerinin Kişilik Özelliklerinin İletişim Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Maden, S. (2010). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Sözlü İletişim Becerileri Üzerine Bir Araştırma. *EKEV Akademi Dergisi,* 14(44), 145-154.

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, (2011). *Ortaöğretim Türk Edebiyatı Dersi 9,10,11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı.* Ankara.

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, (2011). *Ortaöğretim Dil Ve Anlatım Dersi 9,10,11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı.* Ankara.

Oskay, Ü. (2001). *İletişimin ABC`si.* 3.Baskı, İstanbul: Der Yayınları.

Otlu, B.M., Vural, D.E. ve Fırat, N.Ş. (2016). Communication Skills and Self-Compassion Levels of Teacher Candidates. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 11/9 Spring 2016, p. 635-658 DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9570 ISSN: 1308-2140, Ankara - Turkey.*

Özer, A.K. (2005). *İletişimsizlik Becerisi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Özerbaş, A.M., Bulut. M. ve Usta, E.,(2007). Öğretmen Adaylarının Algıladıkları İletişim Beceresi Düzeylerinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD),* 8(1), 123-135.

Şeker, A. (2000). *Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerileri İle Sınıf Atmosferi Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tepeli, K. ve Arı, R. (2011). Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni Ve Öğretmen Adaylarının İletişim Ve Sosyal Becerilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 385-394.

Tunçeli, H.İ. (2013). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Sakarya Üniversitesi Örneği). *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi,* 3(3),51-58.

Tutuk, A., Al, D. ve Doğan, S. (2002). Hemşirelik Öğrencilerinin İletişim Becerisi Ve Empati Düzeylerinin Belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi,* 6(2),36-41.

Ülker, Ç. (2016). *Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyal Zekâ Ve İletişim Becerilerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yelok, V.S. ve Sallabaş, E. (2009). Öğretmen Adaylarının Sözlü Anlatım Dersine ve Sözlü Anlatıma Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* 7(3), 581-606.

Yılmaz, İ. ve Çimen, Z. (2008). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının İletişim Beceri Düzeyleri. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 10(3),3-14.

Yiğit, R. ve Deniz, M. E. (2012). Polislerin İletişim Becerilerinin Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ve Empatik Eğilimlerine Göre İncelenmesi. *Polis Bilimleri Dergisi,* 14(3), 67-84.